

הודעת מיזוג – תיק מזג/40 – הנמקה להחלטה

במכתבי מ13.5.91 הודעתי על התנגדותי למיזוג החברות :

1. עלית תעשיות בע"מ (להלן : "עלית").
2. תוצרת מזון ישראלית בע"מ (להלן : "תוצרת מזון").

להלן הנמקה להחלטתי להתנגד למיזוג :

1. המבחן על פיו החלטתי להתנגד למיזוג היה בחינת ההשלכות של המיזוג על מצב ההתחרות הקיימת וההתחרות העתידים בענף.
הענף הרלוונטי במקרה דנן, הינו ענף המזון היבש, המורכב מענפי משנה שכל אחד מהם מוגדר על ידי קבוצה של מוצרי מזון שאינם תחליפיים, המיוצרים או משווקים במסגרתו.
2. עלית ותוצרת מזון הן בעלות מונופולין, כמשמעותו בחוק ההגבלים העסקיים, בששה ענפי משנה, שכל אחד מהם מהווה שוק מוגדר : לעלית מונופול בהספקת קפה נמס, טבלאות שוקולד, קקאו ופולי קפה ; לתוצרת מזון מונופול במרגרינה וביונית.
בנוסף לכך, 2 החברות חולשות על נתח שוק של 40% לפחות ב-12 ענפי משנה נוספים : בונבוניירות, חטיפים מתוקים, סוכריות, גומי לעיסה, וופלים, חלבה, קפה לקוי, חרדל, ממרח בוטנים, דגני בוקר, מזון לבעלי חיים וגרנולה ומוצריו.
נתחי שוק בסדרי גודל אלה מקנים לשתי החברות כח שוק (market power) משמעותי, שאינו נופל בהרבה מכח שוק מונופוליסטי.
3. המיזוג המבוקש עלול לגרור צמצום משמעותי של ההתחרות בחמשה שווקים, או ענפי משנה, בהם המקל היחסי של הגורם המוביל בענף יגדל במידה ניכרת אם יבוצע המיזוג : הריכוזיות היחסית, המודדת, את המשקל היחסי של החברות העיקריות בשוק מוגדר, הגדל בשיעורים הנעים מ20% ל60% לעומת המצב הקיים בשווקים של שוקולד, בונבוניירות, חטיפים מתוקים, ממרח שוקולד וטחינה.
הוספה כזו של ריכוזיות היא בעלת השפעה משמעותית על מצב ההתחרות.
4. מההיבט המצרפי או קונגלומרטי, במשקל היחסי של עלית ותוצרת מזון בענף המזון היבש, המורכב מכל מוצרי המזון המופקים והמשווקים על ידי שתי החברות, יחול גידול מהותי : משקלו המשולב, לאחר המיזוג המבוקש, אם יבוצע, יגיע לשיעור של כ-53% בענף המזון היבש. כתוצאה מכך הריכוזיות היחסית בענף המזון היבש תגדל בכ-74%.
שני הנתונים, של גידול בנתח שוק ושל גידול בריכוזיות היחסית, מצביעים על יצירת כח

שווקי רב עוצמה בענף כולו.

יצוין שיש משמעות לכך שענף המזון בכללו מצטיין בריכוזיות ענפית גבוהה.

5.

החשש לפגיעה מהותית בהתחרות, אם המיזוג יבוצע, קיים בשני מישורים:

א. צפויה פגיעה משמעותית בהתחרות באותם ענפי משנה בהם המיזוג יגרור הגדלה ניכרת של נתח השוק של הגורם המוביל בענף.

הדבר תקף במיוחד בענף השוקולד, בו תחוסל כמעט לחלוטין ההתחרות בין גורמים מקומיים וייוותר רק התחרות מייבוא, שעל מגבלותיו בענף המזון אעמוד בהמשך.

ב. המיזוג יאפשר יצירת גוף בעל עוצמה שיווקית גדולה מאוד, שיהפוך לגורם מונופוליסטי בענף המזון היבש.

כ-40% מהמזון (למעט ירקות ופירות) משווק ע"י רשתות השיווק הקמעונאיות הגדולות, ואלו בעלות עוצמה שיווקית מספקת, שיש בכחה לאזן את העוצמה שתיווצר אם יבוצע מיזוג בין עלית לתוצרת מזון.

לעומת זאת כ-60% מהמזון משווק באמצעות אלפי קמעונאים ואלו יחשפו לכח שיווקי רב עוצמה, שיווצר במקרה של מיזוג. כוח שיווקי זה יאפשר להכתיב לקמעונאי בודד דחיקת כל מתחרה קיים וחסימת כל מתחרה פוטנציאלי. לקמעונאי כזה לא תהיה אלטרנטיבה ממשית והוא יאלץ להיכנע לכל תכתיב של הספק העיקרי שלו.

6.

יודגש כי אין הכרח ואין אפילו ודאות שאכן יהיה ניצול לרעה של עוצמת השוק העצומה העלולה להיווצר כתוצאה מהמיזוג, אך די בכך שקיים חשש סביר כדי להביא למסקנה שיש למנוע את המיזוג, וזאת בהתאם ל§21 (א) לחוק ההגבלים העסקיים.

7.

כנגד החשש לפגיעה משמעותית בהתחרות, כתוצאה מהמיזוג, נבחנו שני היבטים נוספים שבכוחם לאזן את הפגיעה בהתחרות, או להקנות לכלל הציבור יתרונות שבכוחם לפצות על הצמצום בהתחרות. ההיבטים הנוספים הם:

א. הגברת התחרות מחו"ל, שבכוחה לאזן צמצום ההתחרות בין גורמים מקומיים.

ב. היווצרות יתרונות לגודל ממשיים וריאליים, שיאפשרו הגברה ניכרת ביעילות, וכושר ההתחרות.

8.

בענף המזון במיוחד, מצויות הגבלות בלתי מכסיות, חלקן אובייקטיביות, כגון כשרות, המקנות הגנה ניכרת ליצרנים מקומיים. הגבלות אלו מונעות מהייבוא המתחרה מלשמש כאלטרנטיבה מספקת, שבכוחה לאזן את הפגיעה בהתחרות הנובעת מהמיזוג. הדבר מוצא את ביטוי בעובדה שהמשקל של ייבוא מוצרי מזון מתחרים בצריכה המקומית הוא זעיר במרבית התחומים. אפשר להניח כי מגבלות אלו, לגבי ייבוא מוצרי מזון סופיים, תמשכנה להתקיים בעתיד הנראה לעין.

9.

לגבי ההתייעלות כתוצאה מהמיזוג המבוקש, לא הומצאו תימוכין לכך שהמיזוג יאפשר ייעול ממשי וריאלי, מה עוד ששתי החברות המתמזגות הגיעו כל אחת בנפרד לרמת יעילות סבירה, המוצאת את ביטוייה גם ברווחיות טובה. התחום העיקרי בו מצוי פוטנציאל להתייעלות כתוצאה ממיזוג קוי ייצור וכו', הוא תחום השוקולד, אך זהו גם התחום בו הפגיעה בהתחרות הקיימת תהיה הקשה ביותר.

10. הנימוקים המפורטים לעיל הביאו אותי למסקנה כי המיזוג המבוקש עלול להביא לפגיעה משמעותית בהתחרות ולכן החלטתי בהתאם להוראות §21(א) חוק ההגבלים העסקיים להתנגד למיזוג. החלטה זו נתקבלה לאחר קיום התייעצות עם הועדה המייעצת למיזוג חברות שהוקמה על פי הוראת §23.

בכבוד רב,

זאב גלמור

הממונה על הגבלים עסקיים